

SLOVENIJA.

List 70.

V petik 31. velkiga Serpana

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačila 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

V starem mestu Prage na dan sv. Jerneja.

Da so se naši mestjani ino teržani zlo od domačili, svojemu narodu zneverili, na kratko ponemčili, vsakteri ve, ki je le nekaj po Sloveniji pogledal. Ni to hudobno očitane, Bog je priča, zakaj vsega tega niso sami krivi, uzrok se mora drugej jiskati. Čisto nemško podučevanje v učivnicah vsake baže; živa priča, da le nemška beseda kaj velja, da se le taisti obračajo, ki jo znajo po nemško zadržati, da je le Nemščina pot k časti ino večim službam, ste naravno Nemščino podpirale ino Slovenščino zatirale. To protinaravno ravnanje se že dolgo dolgo godi in se je že tako vkoreninilo, da ga tudi meteži pretečeniga leta niso z reda spravili.

Per takih okoliščinah tedaj našim mestjanam in teržanam ni bilo mogoče se svoje narodnosti držati, ino ptujsine varvati. Alj zadnji je čas, da se zdramijo, da se zbudijo ino vekoma na slavo ino blagor svojega velikega naroda bedijo in čujejo. Alj kaj pomaga s tem veliko govoriti ali pisati! ti, ktere zadene, od njega nič ne vejo, prazno slamo bi tedaj mlatil. Obupati pa vender ne smemo, temoč drugih pripomočkov pojiskati. Brez ovinkov ino širokega priporočanja jo povem, de bi slov. domorodci, ki so sedaj na šolskih praznikih v tej reči veliko storiti zamogli. Dobri pevci, katerih je med Slovenkami dosti, bi se naj pogovorili, v društvo stopili in vse imenitnejše kraje Slovenije objiskali. Njezne pesmi v Slovenski Gerlici, polne narodnega duha bi jih gotovo iz davnega spanja zdramile ino na pravi pot k materji Slavi perpeljale. Kaka vesela slov. igra bi jih brez dvombe s ljubeznjo do slovenskiga jezika navdala.

Veliki bi bil trud ino težko delo, alj mati Slava bi vas ne pustila brez plačila, zatorej brati! na noge brez odlaganja. Obiskovanje šolskih izpitov na ljudskih učivnicah, nabiranje narodnih pesem, narodnih povesti, poslovic, navad bi vam veliko veselje pa še več koristi perpravilo. Prevdarite dragi brati! in ako je mogoče, podajte se na pot.

Poprej sem povedal, da je Slovenščina po naših tergih ino mestih slabo obračana ja čisto zapušena, znal bi tedaj kdo reči, kaj nam je za mestjane ino teržane mar, saj je naše ljudstvo terdo slovensko. Da je naše ljudstvo terdo slovensko, je gola resnica, alj pa to terdo slovensko ljudstvo zadosti Slovenščino podpira? alj se slov. narodni duh po njem zadosti razširja? je drugo imenitno vprašanje. Da na to vprašanje od mnogoverstnih krajev veliko, veliko veselih odgovorov dobim, ne dvomim, kar je pa le pojedinim rodoljubom pripisati. Ako je pa kteri kraj tak nesrečen, da nima prav gorečiga rodoljuba, ni od narodnosti ne duha ne sluha, vse dremle, vse spi. Naj se nigdar ne začudi, ako jo iz lastne prepričbe povem, da se najdejo (jaz to vem iz štajerske Slovenije) po tri, štiri sosedne fare, kjer ni nobeniga slovenskega časopisa ne med duhovnimi ne učitelji, kak tedaj med ljudstvom! Prečastiti duhovniki imajo 20 r. sr. za Gracarico, za malo ceno Novic itd. pa ni dnarja! Neki dremež je, kakor kužna bolezen, ljudi napadel, alj bi se ne naj-

šel kak zdravnik, ki bi znal to bolezen pregnati alj še boljše pokončati? Naj vsakteri svojo pove, potem pa poskusimo svojo srečo, ino najboljše poprimemo. Jaz tedaj svoje mnenje tukaj podam; pretreste ino prevdarte.

Šolskim učencem slov. časopis: Vedež, ki je zloj dober kup in ki po celi Sloveniji slovi, priskerbeti, bi ne bilo brez uspeha in pričakovanega sadu. Kako bi se pa to brez težave vpeljati zamoglo, hočemo na kratko pregledati. Navadno število učencev na ljudskih učivnicah je 70 — 130. Ako bi mesca grudna učitelj svojim učencem rekel, naj vsaki 1 — 2 kr. sr. (po številu učencev) prinese, da jim bo za tajiste dnarje nekaj prav lepega ino koristnega k novemu letu kupil, toler stavim na vinar, da jih nebo s svojimi krajcerčki 10 izostalo. Na ta način bi se nabrali naročilni dnarji za Vedež, katerega bi naj učitelj učencem marljivo prebiral. Radi jo bodo učenci tudi četert vure poprej od doma odrinili, ako jim g. učitelj za druge reči pripravljenega časa za branje Vedeža pripustiti nemore. Po takem načinu bi se tudi učitelj za narodno stvar pridobil, zatorej nedelskim že odraslim učencem ino kmetijskim gospodarjem nekaj od koristnega Vedeža povedal. Prebrisani kmeti bi počeli učitelja po drugih za odraslene spisanih časopisih sprašovati. Učitelj bi jim nato nekaj od Novic, Slovenskih Novin, Slovenije povedal, katere se možko za kmeta potegujejo in ga prav po domače vučijo, kak se ima pri srečnih ino drugih ustavnih okoliščinah raynati. Ne dvomim, de bi se jih v vsaki srejni najšlo, ki bi si skupej jeden ali drugi imenovanih časopisov, naročili. To je moja misel, kdo pa kaj boljšiga ve, naj se za božjo voljo hitro oglasi. Alj kaj pomaga od enakih reči v Slovenijo pisati, v take zapušene kraje ji je pot zapert, vez prepričen, še harmico hi mogla plačat.

Kdo bi neki imel naj lepsi priložnost učiteljem prav k sercu povedati, kak bi zamogli najlože za omikanje mladeži ino cele soseske skerbeti? Jaz mislim, da nižji ino višji šolski ogledovavci, ki so za omikanje mladosti Bogu ino Cesarju odgovorni.

Ker se tudi časi šolskih izpitov na ljudskih učivnicah bližajo, bi bilo zlo potreba, ako bi prijatelji mladeži ino učivnic slovenskim časopisem na kratko pa po resnici stanje učivnic popisali, posebno bi se moralo čisto natančno povedati, v katerem jeziku se je podučevalo, kir se na mnogih ljudskih učivnah (horribile dictu) gola Nemščina vlada.

Ne pozabite tega, gospodje! ki imate priložnost, se v tem lastno prepričati ali živo resnico zvediti. Materi Slavi se bodele dobro vstregli, ako ji njene rane razokrijete. Ravno se spomnim na lep sostavk: Urá Slavjanom g. Radoslava. V Izaijevem duhu nam napoveduje slavno nedavno prihodnost, prihod mogočne Slave. Bog daj, de bi jo zadel! Nepomislil bi mnogokrat na njegove vesele besede, kir nas vsakdjana najnovejša skušnja vse drugači vuči, alj to me tolaži, da so črni oblaki jasne zvezde zakrivaje gotove znamenja prihoda mogočne Slave. Odrašenje Slovenije je tedaj blizo, kir se je tak zlo poobleklo ja skoro čisto stemnelo. Naj temnejša megla se je privlekla od zapadne strani, ki nam je lepo zvezdo zjedinjenje Slovencev zakrila. Potem je bilo naše nadjanje višji sodništvo v Ljubljani,

sredini Slovenije za vse Slovence, pa tudi te pravične želje so pahnjene v neznano prihodnost. Poldrugi milijon zvestih Slovencev še lastnega višjega sodništva nima, hudi vihar nas je razpodil na ptuje otoke, ino tak smo prišli v službo ptujih nič kaj uljudnih gospodarjev. Res huda osoda za vernega Slovenca, da mora le pri ptujcih pravice jiskati, ako ne pride očekovana prememba, z Bogam zagotovljena enakopravnost. Tačasna osnova za gymnazialno podučevanje prihodnega leta je tudi precej temna megla nad slov. okrog. — Na kratko, po Sloveniji je zlo oblačno, zatorej s veseljem s g. Radoslavom zavpijem...: Urá Slavencem: prihod mogočne Slave je blizo —. Bukovšek.

Nekteri narpoglavitnejši zaderžki v napredovanju slovenskiga jezika.

Pervi zaderžek je: *Kriva sramošljivost pred nemškutarji.*

Nekteri bi se rad javno v milem svojem maternem jeziku govorili; ali slovensko govoriti, pravijo, je med bolj izobraženimi ne ponošno in imenitno (ist nicht modern, nicht nobel —). Ali je morebiti to „nobel und modern“ kader neki slovenec svojo nevgodno nemščino tako čelarno ino smešno seka, da bi drugi polek njega lahko dremal in si vušesa zatikal, pa le govori zato, ker je „nobel und furnehm.“ Je morebiti, prašamo, slovensina zategavolo že gerda, zaničevanja in zatiranja vredna, ker nje nemškutar dobro govoriti ne zna, ker njo kak neponošno psuje in zatirati hoče? Boš morebiti svoje stare, in verh tega še poštene matere se tudi sramoval, ker je jih pošten obleč ne po nošnji sedajnih gizdavih deklet, ki jih zasramujejo, prirezan?

Drugi zaderžek je: *Gola lenoba v svojem slovenskem jeziku se izobraziti, da bi se vupal javno govoriti.*

Koliko jih se je, ki po nevgodno slovenski kruh jedo!! — Slišal sem potuje razne slovenske predgarje, — govorili so nekteri po slovensko, da se Bogu vsmili —! Beseda božja je sveta —, je vsega poštuovanja vredna —, za to mislimo, de bi mende se le moralo tudi v bolj čistem jeziku govoriti. — Pozna se očitno, da neki družiga slovenskega ne bero, kako sv. Evangelj, ki ga brati morajo —. Slišal sem tudi slov. školnike ali učitele slovenskih otrok! Kako le slepec slepca vodi! — Zato hodijo neki otroci dolgo v šolo brez da bi se kaj naučili —. Ravno taki nevedeži narbolj kričijo, če kako jim se nerazumljivo besedo slišajo: „To je po krajnsko — to je še clo po hervasko.“ ravno, kako de bi se nam kruh le z gole režene moke peči moral, in ta le samo za vžitek bil. — Taki ljudje ostanejo vsigdar veliki dolžniki svojih učencov, in nezahvaležniki svojih slovenskih rediteljov.

Tretji zaderžek so tudi: *Nekteri terdokorni gospodje z unih žalostnih časov, kadar se je slovensko še le samo z podložniki in družinaj, kakor bodi, govorilo.*

Z tistoj pogublenoj slovensčinoj se ne vupajo na svetlo — ker so polek svojega zaroda v maternem jeziku se bolj izobraziti zamudili, in se zdaj sramujejo, da bi zarod več, kakor oni, vedel: zato pa svoj slovenski jezik rajši clo zaničujejo in zatirajo. Če se ga že bolj

popolnoma naučiti ne zamorejo, jih ne bomo silili; naj le ostanejo pri svojim starem kopitu, le to jih prav lepo prosimo, naj nas v našem napredovanju ne žalijo in motijo. — Jel' ne bi smel sin svojega hrama starih podertin za tega voljo nikar podirati in popravljati; ker je stari oče nje že zanemaril? ki je sploh pravil: „Kako je bilo lani, naj še bo letos.“

Četrti zadržek so: *Naši nemškutarski uradniki*, ki se vpeljanja slovenskiga jezika v pisarnice že strašno bojijo — ktere ga so dosihmal vsikdar, kako slovenca samega, zaničevali, in ga zdaj še s tem bolj sovražijo, in sploh dokazati si prizadevajo, da je za njih rabo še ne zadosti goden in omikan. Pa se ve, da bi zastran omike našega jezika na njih pripomoč se zanesajoči za res še dolgo čakati morali. — 66. list Slovenije od 17. t. m. nam tudi pričuje, kako uradniki z vbo-gimi Slovenci ravnajo, ki še jih nič hudega prepričati ne zamorejo, pa vendar jih dobro ime vidno črnijo, kako uni obrečljivi uradnik Wutt, ki se je prederznil v svoji prošnji na visoko ministerstvo zavolo okrožnega glavarstva Slovence javno obreči, in jim neke „verwerfliche Bestrebungen“ itd. očitati. — Dragi bratji! Jel' Vam tako krivično očitaje dobrega serca ne rani do kervavega? — Ali le poterpimo! mislimo si: ose vsikdar le sladko sadje napadejo —. Neki sloki komar se je že slovenske kervi naserkal, po tem ošabno letal, na zadnjic pa razpočil. —! —!

Peti zadržek je: *Boječost pred nemškutarskimi naprepostavljenimi*.

Neki bi še bolj vnet se potegoval za omiko in izobraženje svojga maternega jezika; ali boji se že bodečega pogleda svojih nemškut. naprepostavljenih — posebno mladi duhovniki, ki bi v šoli, na prediznici itd. zlato besedo božjega nauka tako prilično tudi, kako se spodobi, v lepem čistem jeziku oznanovali, ktere ga bi posebno nježna mladost zraven nauka po časi lahko se naučila. Drugi pa hočejo svojim ostrim zapovednikom v vsem se dopasti, in jim z zanemarjenjem in zatajenjem slovensčine posebno prav se perkupiti, da bi morde nikar pri škofiji ali vladarstvu za puntarje „mit verwerflichen Bestrebungen“ zatoženi ne bili, in svoje prihodne sreče si skalili ali clo poderli. —

Hvala Bogu! Našel pa le sem v spodnim štajeru ne le v Celjskem okrogu, temoč tudi okol večidel nemškutarskega Marburga terdne podpornike slovenskega jezika; kako čast. gg. tehante štanekarja, Čepe-ja i. v. d. možje poštvane od duhovnih in učiteljev, ki svojega naroda ne zatajijo, temoč ustavni pomen čisto spoznavši mirno in po možko pot pravice in enakopravnosti idejo. Bog jih živi!

Vsaka dobra reč vender mora poskušnjo terpeti in prestati — zato tudi slovenska reč. Prepričani pa tudi popolnoma smo (nej nam to bo v tolažbo) da so nam nemškutarji za slovensko slavo močno nevošljivi. — Radi bi ako bi mogoče bilo, spominik poderli, ki so slavljani skoz junaško hrabrost in nepremakljivo zvestobo do svojega ljublenega cesarja si postavili. Od vseh strani ga podkapajo, pa zabstoj je jih trud in perzadetva —. Zapajoče v pravičnega svetlega cesara Franca Jožefa, Bog jih živi! in slavnega ministra Baha, ne bojmo se naših protivnikov! — Ne bojte se jih, krepki sini matere Slave! Na noge vi nauka željni djaki in upanja polni bogoslovci, prihodni oznanovavei sv. Evangelja; vi poštvanja vredni učitelji alj školniki; in pa zlasti vi častivredni učitelji besede božje! oznanujte sladki nauk posvečujoče vere tudi v gladkem in čistem jeziku! vučite pa posebno „zapoved ljubežni“, da ne bomo hudo z hudim povračevali —! ker to le bi nas Slovence černo. —!

Ivan Pomilović.

Knjižica bivšiga ministra barona Pillersdorf.

(Dalje.)

Po podstavnim ali temeljnim zakonu (Grundgesetz) je na svitlo prišel volitni red, in nje-mu ste se dve nasprotni stranki vpirale, ali čez in čez so bili ljudje vender ž njim zadovoljni.

V sred narodne straže na Dunaju se je sestavilo zunej opraviški svetvavstva osrednje (centralno) društvo, ktero se je proti vsi ustavni navadi kot oboroženo kardelo za vladajoče deržalo in si je naredbe vladarstva soditi podstopilo. To društvo se je zoperstavljalo vladi in med narodno stražo se je poderla edinost.

Vlada je na zadnje sklenila, te nespodobnosti odpraviti. Ali nasledek je bil, de so se temu zoperstavili, in de se je siloma tirjalo, de bi se sklical deržavni zbor, de bi se per-va zbornica opustila in tudi način volenja prenaradil. Kaj je bilo storiti ministram? Silo z silo odgnati? Ni bilo moči dovelj. Torej odstopiti? To se ni prijelo in treba je bilo rešiti tron. Podvergli so se tedaj manjšimu zlemu (Uebel), so si rajši naklonili sum (Verdacht) slabotne volje in so svetvali vladarju, zadostiti tem željam. Čutili so res, de je s tem podkopana važnost, brez ktere ni mogoče biti na čelu (verhu), in so prosili, de bi se razpustili, ker so vidili, de so dogodbe 15. maja proti njihovim vladanju spričevale. Lahko je bilo naprej viditi, de postanejo možje, ki so se derznili revolucijo peljati k terdnemu koncu, žertve tega viharja; ali skazuje več serčnost, ogniti se takimu koncu, kakor pa od dalječ gledati in dela drugih presojevati, ki so se v prvih verstah bojevali s tem zupanjem, de bodo našli podporo v naromikanišim in naržlahtnišim delu naroda. Goljufali so se. Krona je privolila k novim željam, ali drugih ministrov ni poklicala. Dvor je zapustil, 17. maja Dunaj, brez de bi bili ministri vedili kam in zakaj. Ministri niso mogli svojih uradov iz rok položiti, dokler jih drugi prevzeli niso. Oddaljenje dvora je ljudstvo razdražilo, ali boljši versta ljudstva je pokazala, de se terdno prestola in vlade derži.

Šla je deputacia za cesarjem in ministrom kot posrednik med cesarjem in ministram. Narodna straža je podveržena vojaškemu povelju, centralno društvo narodne straže se je razpustilo in vpeljal izpeljaven urad za obderžanje miru in reda. Šlo je za to, de bi vladar se zopet vernil, in priprave so se delale za deržavni zbor.

Akademiška legia se je tudi marsikteri dobri naredbi za pomirenje ljudstva zoperstavila. Veliko se jih je oglasilo, de bi jo razpustili. Kako to izpeljati? Opomba, posredništvo in druge poskušnje so bile zastonj. Tisuč delavcov je nadražila mladost (akademiška), straža se ni derznila, stavile so se barikade. Ministerstvo je vidilo, de nema prebivavcov na svoji strani, in je vidilo, de bode premagano. Zopet je moglo manjši zlo izmed dveh izbrati, ponižanje svoje veljave namesti kake začasne vlade, ki bi se bila sicer v veliko zmešnjavo postavila. Takrat je ministerstvo narveči pogrešek storilo, ali ni moglo drugači v dobi, ko se je na eni strani še zmiram vojska brez dobriga izida peljala in ko so se nekteri deželni glavarji branili, vojake poslati sosebno, ker bi bili Dunajčani pri pomnoženju vojašnjé se bali, de se misli svoboda nazaj jemati.

Narveči nadloga in stiska v taki dobi je napraviti, de se prava korist zapopade in derznost zbudi, stopiti v versto poštvane vlade, če bi to tudi kako žertvo stalo. 26. maja je nevarno razrušil vez cesarstva. Odbor za varnost (Sicherheitsausschuss) je bil dosegel popolno samostalnost. Sicer je bil ta odbor v

več rečeh koristen, ali zavoljo samostalnosti je prišel v razpertje z mnogimi uradi.

Ministram ni bilo družiga storiti, kakor se poterpežljivo obnašati nasproti razkačenim strastim ljudstva in samo zoper silo in brezpostavnost govoriti in se postavljati.

Postavljenje ministrov je bilo čedalje težje, vender oni niso nič opustili, kar bi bilo cesarstvu zljajšanje prinesiti zamoglo. V ravno to dobo gredo narvažniši dopisi in pogovori z poglavitnitnimi evropejskimi deržavami; v ti dobi so se narterdniši podlage stavljale za prihodnjo zmago na Laškim; v ti dobi se je napravljala podpora zoper madjarsko prevzetijo v kraljestvu ogerskim samim. Ta podpora je bila nezadovoljnost (nehut) slavljan-skiga, nemškiga (?) in romanskiga naroda z madjarskimi novimi napravami. Nova nadležnost se je na Čeham vzdignila zavoljo dogodeb mesca maja. Zoperstavo proti Frankfurtskimu zboru, shod Slavjanov in poskus napraviti začasno vlado, ki bi se od osrednje vlade odvezala, vse to je napravilo razpertje in bati se je bilo, kakor je kazalo, kakiga punta. Potreba je bilo tedej, takimu gibanju terdno v okom priti.

Ti, kteri so se poganjali za edinstvo Nemcov, so vladi očitati, de krepkeje ne skerbi za Frankobrodske volitve na Českim, nasprotniki narodnih namenov so pa tirjali, de bi se taisti kaznili, ki so to želeli, in drugi, ki so bili razžaljeni s obsednim stanom, so hotli, de bi se ostro preiskalo, ktera nepostavnost de se je zgodila. Vse te reči so se pretre-sovale v oboroženih zborih na auli, v odboru za varnost, in odtod se je mnenje čez celi Dunaj širilo in napeljevalo.

(Konec sledi.)

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

— a. Iz Ribnice, 27. Augusta. Blažni čut nebeske radosti je serce rodoljuba prešinu-l, ko je v novinah bral od slovesnega, čisto narodnega obhajanja šolskega izpraševanja v Bohinski Bistrici, v srednji vasi itd. —

Z željnem pričakovanjem enakega veselja stopim pretečeni četertik (23. t. m.) v šolo scer toliko domorodne Ribnice, kjer so ravno tudi velko izpraševanje imeli. Pervo kar zaslišim, je bil majhen fantiček, ki je bral tode — nemško. Znamnje slabe pomembe za slovenskega rodoljuba! — Branje je bilo končano. Hvala bodi Bogu! si mislim, bom pa zdaj kaj veselejšega zaslišal. Kaj mislite, dragi bratje, kaj so zdaj začeli? Gospod dehant, modri gospod Holzapfel, se vzdignejo in po-prašajo miliga fantička: „Povej ti meni, kako boš rekel po nemško: Jez sim šel?“ Fantič jih debelo gleda, misli in misli in reče po-časno: Ich — gehen! „A, le malo pomisli, bo že šlo. Še enkrat bolje!“ Ich habe — gehen. „Ej, de bi te —! Bolje, bolje!“ Ich habe — gegangen! „Tepec! ti boš prav birt, ti, bo prišel kakšin ptujec, in bo rekel: Ein Seitel Wein! pa ne boš vedil, kaj hoče! No, al si se že zmisli!“ Ich habe — ich bin — gehen — eeee ich bin — gegangen, na zad-nje s težkem trudam izusti. „No vidiš, de gre, le bolje moraš merkati, pristavijo go-spod dehant. „Vite, fantje in dekliči, pred šolo, ali na paši, ali kjer koli skup zadenete: morate zmiraj eden družiga popraševati: Kako boš to in to, uno in uno po nemško rekel? Kaj se pravi ta, kaj una reč po nemško? Ta-ko se bote nar bolje nemškega naučili.“ In tako daleč, in tako daleč v milem nemškutar-skem duhu. Pogledam šolske bukve: „Berilo je za male šole na kmetih! tode — v starem pra-vopisu. Pogledam šolske darila: „Thomas von Kempis, nemško v 4 iztisih.“ Za otro-ke, kakor nalaš! Gotovo jih je slavni To-maž Kempčan ravno za to spisal, de bi jih Ribniški gosp. dehant med srečne otroke tudi

nekaj zamogli razdeliti. „Drugič: še nekaj slovenskih (ali, kakor gosp. dehant pravijo, krajskih) molitvenih bukvic, se ve de — v starem pravopisu. Tako je bilo v prvem klasu gornjiga razdelka in v drugim klasu.

Jez gledam in gledam, poslušam in poslušam — kar poldne zazvonil. Vsi fantički in deklice se vzdignejo. Deklica jame naprej moliti. Nemško, se ve de! Slovensko bi bilo smertni greh. Drugi začno za-njo moliti:

„Hei--li--ge--Ma--ri--a--Mut--ter--Got--tes--itd. vsi z enakem glasom, brez občutka (se ve de, koliko jih je razumelo, kar so molili?), de so poslušavca mogle ušesa boleti. To je bila molitev, de človek ni vedil, al bi se na vse gerlo smejal, al bi se jezil, al bi se jokal. Brez dvombe tudi modra naredba modriga gospoda dehanta Holzapfel-a. — Ko je bila molitev končana, mi se le v misel pade, de je to ravno taisti gospod, ki je vlani priproste kmečke stariše vkup poklical in jih poprašal, ali se čerjo otroci v šoli nemško ali slovensko učiti. Stariši otrok, se ve de, so mu odgovorili, de nemško, ker po njih mislih slovensko že znajo! Tako je! Taistiga tedaj moramo v kakšni važni reči za svet poprašati, ki se v nji toliko zavé, kakor zajec na hobnu! Modro zares!

Kaj mar res mislite, predragi gospod, de šola na deželi ne more nikakor obstati brez samozveličavniga Nemstva? V šoli na deželi naj se uči kersanski nauk, branje, pisanje, rajtanje, kaj od kmetijstva in naravoslovstva, kar je k vsakdanjem življenju potrebniga, in to vse v lepim materinskem jeziku, ki ga otrok razume, ne pa ptuji jeziki. Materni jezik je žlahtna jablana, na katerim zamorejo medeniki dozoreti, ptuj jezik v ljudskih šolah je lesnika! Kdor se čer ptujih jezikov učiti, naj gre na visoke šole v mesto! Saj sami vidite, koliko ste opravili z svojem dozdanjem ravnanjem Fantički znajo, de je joj! razun malega števíla, zdaj ne znajo ne nemškega, ne slovenskega. Kdo je tega kriv? — Spominik rodoljubi! —

Vse šolske bukve, ki so po deželnih šolah potrebne, se dobijo in so se vlani dobile po ravno taisti ceni v novim pravopisu; ali ne, de bi si jih bili tukaj omislili! „Jih stara mati še brati ne znajo.“ Ali: „stari očer so se tudi starih učili, in so vunder starost doživeli!“ Je že več molitvenih bukvic v novem pravopisu na svitlo prišlo; še ni dolgo časa, kar so se lepe „Male povesti za otroke, iz nemškega poslovenjene od Cegnarja“ ravno kakor za šolska darila natisnule: ali modri gosp. dehant Holzapfel pravijo: Thomas v Kempis ist ewig jung und ewig neu! in ga dajo, ki je zlasti za odraslene ljudi pisan, majhnem otrokom, de bo v kotičku kakšne skrinjice mirno ležal, kakor zakopani talent leniga hlapca! — Le vse v starem pravopisu! Novi pravopis je kaj novega. Kar pa po novem diši, je slabo! Zakaj pač s peresom na papir pišete, ker so stari z železnimi dleti na vošene tablice čerke vrisovali? Poprimite se sopet vošenih tablic, pis s peresom na papir je znajdba novih časov! Tako je! Le trudite se, dragi rodoljubi, po Slovenskem, za vpeljanje maternega jezika in novega pravopisa v šole: modri gospod dehant Holzapfel se vam si pri nemškem jeziku in starem pravopisu mislijo: „Es ist Volkswille!“ Žalostna resnica, pa vunder le resnica!!

-d- Iz Ipave 23. Aug. Ravno sim prebral pismo oficirja topništva iz Mestre od 20. t. m. iz kteriga braveam „Slovenije“ sledeče verstice podam. . . . V Benetkah je neizrekljiva revšina. Zraven veliciga pomankanja vsiga k življenju potrebniga, jim naši topovi ne dajo nikakor miru. Most Rialto in okolica sta neki posebno poškodvana. Včeraj 1/2 11 zjutrej je od obeh strani streljanje popolnoma pojenjalo do 1/2 11 zvečer, ker so zavolj podaje se pogovarjali. Se ve, de se niso mogli

pogoditi. Med tim so naši svoje baterije nekoliko terdnejši postavili, de so na to toljko hujsi strel napeli prot opornimu mestu. Menim, de ne more dolgo več biti, ko bote novico slišali, de je prevzeta „Venetia“ padla. — De tukej (v Mestri in Malgeri) kolero imamo, bo Vam znano; tudi v Padovi in Vičenci, pravijo, de grozovitno divja. Kteriga popade, ga večdel prav kmalo, v 5—6 urah spravi. De pri tukejšni grozovitni vročini in strašni suši tudi merzlica in druge belezni silo naših vojakov poberejo, je gotovo; ja od pešcov so nektare kompanije, čer ravno jih menjujejo, neki tako se stisnile, de nimajo več ko po 5—10 mož. Veselili smo se torej dežja, ki je včeraj se napravljaj, pa žalibog z točo prišel, ktera je po okolici vbozimu kmetu dosti škode napravila. — Pred 14 dnevi smo na mesto f. m. l. grofa Turna za svojiga vikšiga velitelja dobili generala Kojnikov grofa Gorezkovsky. Je vojak od nog do glave, vreden visokimu velitelju na stran biti postavljen. Bog hotel! de bi nas kmalo v Benetke pripeljal. — Koliko tukej topov, posebno Napoleonovih, 1808 v Pavii litih, razpočenih in poškodvanih leži, ni za verjeti.

Iz Borovljan 29. Avgusta 1849. Per nas slovensina prav vidama napredujeje, 8 dan tega mesca je bila šolska predkušva, otročiči so prav gladko slovenje knige brali, in vsakovreden gospod dehant stim radovolni so hvalili učitelja za negovo nevtrudljivost. 19. dan tega mesca se je pak obhajal rojstni dan našiga presvitliga Cesarja. Navadna svečanost, ktero je narodna straža še bolj okinčala. Popoldne je bila objeda per gospod vodju narodne straže, serčno živio Franc Jožef je zraven zadonelo, potem je pak slovensko petje končalo dan, kateriga nam dobrotljivi Bog še mnogo let praznovati daj.

A. S.

Hervaška in slavonska dežela.

Po Zagrebu se je glas razširil, de pride za kaki dan sv. ban k nam; ali de ne ostane tukej, ampak de pojde v Beč. Ravno to poterdi tudi sledeče pismo iz Ujpeča 17. t. m.: Zunej Gorgeja se je podala danas tudi Bemova vojska; ali on je z Košutam in Dembinskim srečno pobegnil. V ruskih rokah je razun Gorgeja tudi Meszaros in Kiss in mnogi drugi generali. Ali vse se je Rusam podverglo in austrijanski armadi nič. Hudo morajo Madjari Austrijo sovražiti, ker se rajši v ruske roke veržejo, kakor de bi se pod obrambo in krila austrijanskiga orla podali! Ali kaj čemo, ker jo enkrat iz cele duše sovražijo. Ali njih in našo osodo bode odločila zdaj možka stanovitnost.

Od graničarjev gre že več domu in to od doljne granice. Tudi mi se bomo z banam za 14 dni narberžeje v domovino vernili. Te dni boste vidili v Zagrebu kaki tisuč honvedov, ki na Laško marsirajo. Jutri bo v Temišvaru in pri nas velika parada, ker je carjev dan.

(Slav. Jug.)

Lombardo-Beneško.

Pogodba miru med našim cesarjem in sardinskim kraljem ima naslednje člene:

I. V prihodnje in vedno bodi mir, prijateljstvo in sprava med Nj. V. cesarjem austrijanskim in Nj. V. kraljem sardinskim, med njih dediči in nastopniki, med obojnimi državami in podložniki.

II. Vsi med Nj. V. austrijanskim cesarjem in sardinskim kraljem storjeni dogovori in pogodbe, ki so veljali do 1. Sušca 1848, se zdaj popolnoma ponovijo in poterdijo, kolikor ne pridejo z pričujočo pogodbo ob moč.

III. Meje deržav Nj. V. sardinskiga kralja na strani Pada, in Tišina obstanejo tudi zanaprej, kakor jih odločijo paragrafi 3, 4

5 člena LXXXV sklenivniga pisma Dunajskiga shoda 9. Junija 1815 to je, kakor so bile pred začetkam vojske v letu 1848.

IV. Nj. V. sardinski kralj se odpove za se in za svoje dediče in nastopnike vsakimu pravnimu imenu in vsem kakoršnim koli pravicam do tistih dežel, ki leže unstran meje, kakor jih gori omenjeni stavki pisma 9. Junija 1815 ustanovijo.

Pripadna pravica Sardinie do vojvodstva Piacenca pa ostane kakor pogodbe odločijo, v moči.

V. Nj. kralj. Visokost nadvojvoda, vojvoda v Modeni, in Nj. kr. vis. kraljevič španski, vojvoda v Parmi in Piacenzi se povabita, de bi k ti pogodbi perstopila.

VI. Ta pogodba se bo poterdila in poterjenje in izročenje pristopa in prijetja imati biti v 14 dneh, ali še pred zamenjeno.

V Milanu 6. Avgusta.

Ti poglavitni pogodbi je 6 dokladnih in posebnih členov pridano glede odškodvanja za vojsko in izplačanja taistiga, glede prave meje med Austrijo in Sardinio blizo mesta Pavie, glede austrijanskih vojakov, ki se imajo iz Sardinskiga nazaj poklicati, in zastran obojma deržavama koristnih kupčijskih pogodb.

Pervi člen se glasi: Nj. V. sardinski kralj se zaveže, Nj. V. austrijanskimu cesarju znesik od pet in sedemdeset milijonov Frankov kot odškodvanje za vojskine stroške vsake baže in za vso škodo, ki se je austrijanskimu vladarstvu, njegovim podložnikom, mestam, moralnim osebam ali družbam v času vojske prigodila, kakor tudi za vse to odrajtati, kar bi vojvoda v Modeni in vojvoda v Parmi tudi zavoljo vojske tirjati vtegnila. —

Austrijanska armada je že Beneško mesto posedla. —

Ogerska dežela.

Madjarski vodja in diktator Artur Görgey je tudi Klapku zapovedniku Komarnske terdnjave naročil, se podati in terdnjavo odpreti, de se konec vojske stori. Dunajski časopisi povedo, de se bode Klapka v kratkim podvergel. Petrovaradinska terdnjava se pa dozdaj še ni podala.

General Nugent ima svoj glavni stan v Tolni in stoji v zvezi z poglavitno armado. Stuhlweissenburg in Vesprim so njegovi vojaki posedli. —

Ptuje dežele.

Nemška. Prusko vladarstvo se terdno derži svojiga predloga zastran nemške edinosti, namreč: de se nemška zvezna deržava vstanovi.

Z Austrijo bi se samo združitev (Union) sklenila. Predlog te združitve je ta:

1) Nemška edinost je neločljiva narodopravna (völkerrechtlich) zveza in obstoji:

- a) iz austrijanske deržave,
- b) iz nemške zvezne deržave.

2) Noben ud ne zamore iz zveze ali združitve stopiti.

3) Namen nemške združitve je obderžanje zvunajne in znotrajne varnosti, in vzajemne blagovitosti.

4) Med udi te zveze obstoji večer mir, prepire razsodi posebno sodništvo.

5) Proti zvunajnim deržavam ste obe deržavi (austrijanska in prusko-nemška) ena celotina in si vzajemno pomagata i. t. d.

Tem predlogam se pa naše in bavarsko vladarstvo zoperstavlja.

Turska. V Bosni je še vse pri starim. Vezir se še ni nepokornežev lotil, oni nasproti pa tudi nič ne napredujejo. Bihačke terdnjave še niso v roke dobili.

Nepolitiški del.

Ustanovljenje gorutanskih vojvodov.

Že večkrat je blo v Sloveniji omenjeno, da so se gorutanski vladarji od neizvestnih časov do 12. veka po slavensko ustavnoljali na kamenitim prestolu, kateri še sada dve ure od Celovca tik cesarske ceste proti št. Vidu na Gospe-svetskem polju stoji. Častitim bravcem mislim vstreči, ako tukaj v slovenskim jeziku povem, kar naj starejši letopisec gorutanski: Janes opat Botrinski (Viktring), od te reči piše. Živel je on ob času Tirolskih vojvodov in ob času, ki se je gorutanska dežela z Austrijo združila, to je od leta 1280 do 1340.

Kakor „Album für Kärnthen, bearbeitet und herausgegeben von J. Wagner“ str. 192 pove, piše opat Janez takole:

„Na 1. dan Septembra 1286 je bil Majnhard Tirolski po starodavnej navadi veličastno na vojvodski sedež povišen. Pod Kernsko goro (sub monte Carinthiano) blizu cerkve sv. Petra je namre neki kamen, na kterega se vsede prostorojen kmet, ki je to pravico po rodo dedoval ali sprejel; z eno roko derži marogastega (blekatega) bika, z uno pa enakobarvno kobilo.

V sivim bornim suknu in kmečkih črevlah stoji ne daleč vojvoda z deželno zastavo, obdan od svojih zlahtnikov in vitezev. Med njimi je tudi Goriški grof, kot falski grof dežele (Pfalzgraf) z 12 banderami; zraven tega je grof Tirolski, kot deželni grof (Landgraf) ino drugi grofi: vsi bogato in krasno oblačeni.

Kedar se je vojvoda, na palco naslonjen, kmetu na kamenu približal, popraša kmet v slovenskim (windischen) jeziku: „Kdo je tisti, ki se tamo približuje?“ na to odgovorijo okolj sedeči: „Je knez deželni!“

Po tem kmet dalej popraša: „Ali je pravičen sodnik, ki jišče domovine blagost?“ — Ali je prostorojen? Ali je prijatelj in varh prave vere?“ — na to vsi odgovorijo: „Je in vselej bode!“ „Pa po kterej pravici, reče kmet, me zamore pregnati od sedeža mojega?“ Vsi odgovorijo: „Dobiš 60 beličev, marogastega bika, kobilo in obleko, ktero sedaj knez nosi, in rešil bo tvojo hišo od vsega davka.“

Sedaj kmet kneza lahko v lice vdari, opomenivši ga, da naj bode pravičen sodnik; odstopi in pelje oba živinca z seboj. Potem stopi knez na borni, ne okinčeni kamen, potegne meč in mahne ž njim na vse štiri svetne strane, glasno zarotivši se, vsem biti sodnik po dolžnosti in pravici.

Kakor se sliši je pri tej ceremoniji ali svečanosti tudi ta navada, da se knez is kmetškega klobuka napije, da naj ljudstvo iz tega se uči, ne preveč za vinam krepneti, temuč zadovoljno se s tim živiti, kar domovina rodi.

Verh tega je knez vsakemu, ki ga pred Cesarja tirja, le v slavjanskim (!) jeziku odgovor dajati dolžen.

Ravno tako se je tudi opravilo kureža (Brenner), kateri v znamenje prisega nekaj derv zakuri, ne po starej pravici, temuč po navadi začelo.

Iz Kernske gore gre vojvoda v Gosposvetsko cerkvo, ktera je slišala pod Lorinsko (Lorch) nadškofijo, ktera je svojo višji oblast še črez 14 škofij imela; temej bere škof alj drugi prvi med duhovniki sveto mešo, pri kterej mu drugi deželni prelati in opati strežejo, in po cerkvenej šegi blagoslovi vojvoda, kateri je že zmiram v kmečekj obleki.

Potem se knez prebče in k obedi sede, kjer maršalek (Marschall), dedostolnik (Erbschuess) in dedotočaj (Erbmundschenk) svoje opravila dostojno opravljajo.

Po obedi se poda vse na bližno selsko Gospo-svetsko polje (Salfeld), da vojvoda vsakemu pravico dela, kateri jo pri njemu išče.

Tu stoji kamnati stol, kjer je vojvoda najeme (Lehen) kar Korosko zadene, razdelil. To so besede najstarejšega pisatelja našega, ter pričajo, da se je prisega opravljala v slovenskim jeziku, kakor tudi slovenski napis na tim prestolu očitno kaže.

Kdaj se je pa ta navada pričela, se gotovo ne ve; da je pa bla starodavna že v 13. stoletju, pričajo besede Janeza, opata Botrinskega:

„Na 1. dan Septembra 1286 je bil Majnhard Tirolski po starodavnej navadi (secundum consuetudinem a priscis temporibus observatam) na vojvodski sedež povišen.“ Tudi Oto Veseli, prvi vojvoda iz Habsburske rodovine, je se v letu 1335 po stari šegi zarotil. Njegovim Austrijancam (Nemcem) ta šega ni dopadla kot sirova in smeja vredna; alj Otonje time ni opustil.

Vojvoda Albrecht Hromi, od Luksenburgarjev zlo stiskan, je tudi v letu 1338 prisegel.

Alj so se pa vojvoda Rudolf IV. in njegovi nasledniki: vojvoda Albrecht III., Leopold Pravedni, Vilhelm in Leopold Debeli ustanovljali po tej starej navadi, je negotovo. Vojvoda Ernst Železni je obnovil staro navado, in se je 18. Marca 1414 na kamenu pri Kernskim gradu (Karnburg) zarotil, ter je na Gospo-svetskem polju najeme razdelil.

Cesar Miroslav IV., kakor cesar ni hotel ustanovljenja po starim, temuč to se je zgodilo v bližnim mestu št. Vidu; njegov sin, cesar Maksimilijan, je sopet hotel po starodavnej, izvirnej navadi ustanovljen biti, kar se je pa vender zanemaralo.

Nadvojvodu Karlu, kateri je v letu 1564 vladu nastopil, in sam na Korosko prišel, se je samo le na Gospo-svetskem polju priseglo, ravno tako tudi njegovemu sinu nadvojvodu, poznej cesarju Ferdinandu v letu 1567. Po tem ze je tudi to zanemaralo, in nobeden vojvoda ni več sedel na starim kamenitim prestolu. Cesar Ferdinand III je prejel prisego pokorščine in zvestosti na Gosposvetskem polju 26. Maja 1631 le skoz pooblastjenike, ravno tako kralj Ferdinand IV v letu 1651. Cesar Leopold, kateri je v letu 1660 sam na Korosko prišel, je bil samo v sobi ali salu deželno-stališke hiše ustanovljen; kar se je tudi z cesarjem Korlnam VI. v letu 1728 zgodilo.

Od te dobe so se deželni stanovi svojemu novemu vojvodu vselej v cesarskim gradu poklonili in zavezali.

Kameniti vladarski prestol je toraj živa priča nekdanje deželne samostalnosti, in slave naroda in jezika slovenskega.

Celovec 18. Avgusta 1849.

Svečan.

(Iz g. Majerjevih Pravil dalje.)

(Dalje.)

j. Posebno škodljivo je takodjer, ako nekdo hoče jedno narečje ali podnarečje, budi kterokoli hoče, za književni jezik nepreménjeno vsemu narodu silom narinuti. Jedno pojedino koleno nekogega naroda, bilo ono i naj imenitnej, nije nikada ves narod, nego samo jedno koleno. Isto tako jedno pojedino podnarečje ali narečje, budi še tako razprostranjeno i bogato, vendar nije nikada govor vsega naroda, nego samo jedne njegove strane. Književni jezik (knj. narečje) mora pa biti za vse strane, za ves narod, dakle mora izrasti iz vsih podnarečjah. Jedno podnarečje samo za se, nek je bogato, kako što hoče, vendar neima toliko reči i izrazov, kolikor vsa podnarečja skupa, zato bi se morali upotrebovati tudjinimi, posebnosti (idiotismi) u rečih i izrazih, ali pa bi se morale nove reči kovati, vse to pa naredi jezik težkorazumljiv i nekako neznan. Vsako podnarečje, postavim, ilirsko mora, što ima u sebi tudjega i jednostranoga, izmeniti s uprav slavenskim rečmi i izrazi, tem čju se vsa il. podnarečja sjediniti u jedno knj. il. narečje. S vsemi svojimi mahnama se pa ne sme nijedno narečje za književni jezik silom narinovati, to bi bila sila; naša poslovice pa kaže: Sila nije nikadar mila!

Nemci su, istina, jedno narečje, Mičensko (Meissen), za knj. jezik povzdignili, zato je pa tudi med njim i med običnim govorom ljudstva, postavim, u Pruskoj, Švabskoj, Tirolskoj i t. d. velika, velika razlika, i je teško razumljiv za priprosté Nemce, uprav zato ker se je ustanovil samo iz jednoga narečja ne gledéc na ostala. Ne nasledujmo jih u tom.

Nekteri govore: „Skušnja uči, da tišta literatura naj veseleje cvéti ktera se na jedno narečje utemelji.“ To je istina, da vsaka stvar na jeden tverd temelj postavljena krépkó stoji, pa še krepkeje bude

stala, ako ima tri ravno tako moćne temelje; deblo, ktero ima tri moćne korene, miza, ktera ima tri moćne noge, ne budete slabije stale, kakor s jednim korenóm i s jednoj nogoj; ravno tako take knj. il. narečje — i vsako drugo — ne bude stalo slabije, ako se na već podnarečjih utemelji.

U knjigi „Hlasove“ na str. 110. se glede toga sledeća čitaju. „U obće takova literatura je srećna, kteroj mnogo narečja k službi stoji, ker lahko iz vsakoga nešto dobroga vzame i si izposudi; — kolikor narečjah toliko zakladov, kterih pesništvo, slovniće i slovni lekho uživaju i se lahko izversuju; samo nek ne sili berzo vsako pleme, da bi nad drugim gospodovalo i panovalo, samo nek se ne slini berzo vsako narečje na prestol (posebne) literature; ker odtuda po tom za narod već škode i sramote, kakor koristi i slave izvira. Jednoga sunca dosti na nebu, jednoga književnoga jezika dosti u literaturi. Čim već (knj.) narečjah u nekterem narodu i nekteroj literaturi, tim razdroblenejši slabši i zato nesrećnejši je te narod, tim razčepčenejša i žalostnejša je literatura. Nemci, Francozi i Vlasi su bili u tom mudreji, kakor mi centrifugalni, nesložni i vse razdeljujući Slaveni. Nemci imaju veliko već narečjah, nego li mi Slaveni, pa niti Švajceru, niti Švabu, niti Rakušanu, niti Hanoveranu, niti Sedmigradskom u svoje Germanie oddaljenomu Saksu to nije na um prišlo, da bi vsaki u svojem narečju po svojem knjige pisali i tako svoje ljudstvo izobrazovali. — Gotovo je le to prava resnića izobrazenost i razsvetlenost, ktera se prisvėti iz celoga naroda, a ne iz jedne stranice ali is jednoga narečja. Ktor u slavenskom narodu množstvo narečjah zmešuje, te učini toliko, kakor najslavnejši auctor i spisovatelj; skoz to namreć čini, da je narod velik, moćen, cel i sposoben za literaturu i izobrazenost. Mali narod nikada ne može imeti izobrazenosti i literature, uprav zato, ker je mali. Zato je nam Slavenom posebno potrebna reć, da bi se vsi med seboj jeden drugoga poznali, barem (saj) naša četiri najglavnejša narečja, to je československo, i ruskoserbsko da bi se tim navadili ne razlučivati se, nego se sjedinovati.“ Na strani 113. „Tudjih jezikov, latine, nemščine, madjarščine i t. d. se učimo po pet po šest let, zašto ne posvetujemo vlastnomu jeziku saj polovicu toliko časa? Pećeni golubi nikomur do ust iz neba ne padaju.“

Recept, to je predpis lékarski, kako se narečje bolujuće na neslogi i neuzajemnosti ozdravi i bez sile k slogi i uzajemnosti prisili.

Ovi predpis je za nas „nesložne Slavene“ posebno važen i večkrat imamo lépo priloznost upotrebiti ga. — Ako ste dvé narečji, prvo želeće slogu, drugo bolujuće na neslogi, nek pisatelj složnoga narečja sledeći lék priprave:

Recipe: a. Nauči se dobro obadvéh narečjah; b. prisposodi nju med seboj; c. zabilježi si njeju razlike; d. pusti male razlike u obadvéh narečjih, nek ostanu; e. presudi pravićno ove imenitnejše razlike u pismenih, rečih, slovničkih izrazih i u slogu blizo tako, kako što se bude povédalo u ovoj knjigi glede razlik izmed ilirskih podnarečjah; f. poslednić izberi si i upotrebuji u svojih spisih iz onih razlik one reči i slovničke izraze, ktere su med Slaveni obićnejši, znanejši, razširenější.

Za bolezen neslogu jezićnu samo ovi lék pomaga, pa pomaga gotovo; ima tudi tu vlastitost, da ga mora lékar pripraviti i sam zaužiti i da je nekako grenek, terpek, kakor navadno vsaka dobra lékaria, i da ozdravi, jači i složi obadvé narečji u jeden književni jezik; pisatelj vsakoga naših 14 ali 16 književnih jezikov mogu ovi lék s velikoj koristju upotrebiti. Ova lékaria čini, da narečje želeće slogu, se očisti od svojih jednostranih i neveljanih posebnosti (idiotismov) i od tudjinismov, da se olepša i obogati s rečmi i izrazi obće slavenskim narečja nesložnoga. Za koliko se složno narečje olepša i obogati, za toliko nesložno oslabivlja i se oboža tako, da pride prav u nič, ker mu narečje slogu želeće ne pusti nič drugoga vlastnoga izvan samih neveljanih jednostranih posebnosti i tudjinismov; tako da, kakor posebno narečje, obstati ne može i čini s složnim složeno knj. jezik.

(Konec sledi.)